

⊕ SZÖVEG: IRIMIÁS BALÁZS

ONSEN

A MEGTISZTULÁS JAPÁN ÚTJA

Tényleg nem lehet tetovált bőrrel Japánban fürdőbe menni? Ugyanabban a kád vízben fürdik le az egész család és még a vendégeik is? Igaz-e az, hogy a hagyományos japán fürdő meztelen, ugyanakkor koedukált? Miért hívják vízkereskedelmnek a japáni prostitúciót? Néhány eldugott hegyi fürdőben valóban lehet majmokkal együtt fürdeni?

Az ehhez hasonló közhelyek mutatják, hogy a japán fürdő kultúra sikeresen kivívta magának a nemzetközi figyelmet, ami a japán kultúra iránti általános érdeklődés J-popba ágyazott reneszánszának farvizén még hazánkba is elevickélt. Most, hogy – a bor- és a gasztrokultúra után – az újjáéledő magyar fürdő kultúra lassan, de határozottan elkezdett saját connoisseur-réteget kitermelő, gyakran enyhe sznobizmussal is átítatott territóriumává válni, talán érdemes egy rövidet eveznünk a világ egyik vitathatatlan fürdő-nagyhatalmának vizein is. (Annak ellenére, hogy a hazai gyógyfürdőket egyelőre nem fenyegeti a japán konkurencia.)

Az eredet

Ahogy a magyar hévízkultúra születésénél a római katonák, majd később a török hódítók bábáskodtak, úgy Japán is importálta kiváló geológiai adottságainak kihasználásához a know-how-t. Akit azelőtt valahogy elkerült ez az információ, Fukushima óta ezt is tudja, hogy Japánban meglehetősen nagy a szeizmikus aktivitás. Ez rövid távon földrengéssel és cunamival jár, hosszú távon azonban vannak ennél kellemesebb hatásai is, például a vulkáni kísérőjelenségek nyomán feltörő termálvíz. Ez szükséges, de nem elégséges feltétele volt annak, hogy a mai különleges, kifinomult fürdőkultúra kialakulhatott a felkelő nap országában. Akik szakrális vonalon keresik a magyarázatot, jó helyen tapogatóznak.

Az ázsiai népek minden bizonnyal a buddhizmus születése előtt is fürödtek, hiszen Mohenjodaro (Indus-völgyi civilizáció) már az i. e. 26. században nyilvános fürdővel büszkélkedhetett. Mindez Európában csak bő kétezer évvel később, az ógörögöknél jelent meg.

A közfürdő intézménye Ázsiában mégsem az Indus-völgyi civilizáció, hanem a buddhizmus tér-

hódításához köthető, a rituális tisztálkodást szolgáló medence fokozatos elterjedésével és deszkaralizálódásával. A buddhizmus Indiából, Kína és Korea érintésével érkezett meg Japánba, és a Narakorszakban (i. sz. 710–794) császári segítséggel erősödött meg. Vele együtt jött a rituális tisztálkodás is, ami a templomban olyan nagy jelentőséggel bírt, hogy a hét ideális ottani épület egyike is általában a rituális fürdő (yuya – szó szerinti fordításban: meleg vízbolt) volt. Ezek azonban jó ideig csak a szerzeteseknek biztosítottak lehetőséget a megmártózásra. A klérus után először a beteg embereknek, később, a Kamakura-korszakban (1185–1333) már a köznépek is megengedték a fürdőházak tisztálkodási célú használatát (bár mindez még nem vált általánosan elterjedté).

Meglepő módon a gőzfürdőnek is volt japán megfelelője, a mushiburo, amit Kōbō-Daishi (774–835) messze földön híres ezoterikus buddhista szerzetes nevéhez kötnék, aki talán kínai útja során leste el a technikát. Ezek hagyományosan barlangokban működtek, ahol tenger-

FORRÓ TERMÁLFOLYÓ

Az onsen-connoisseur különleges fürdőhelye az egyik legnagyobb vízhozamú japán onsen forrásvidékén: percenként 10 ezer liter fölötti vízhozam (Fukushima tartomány)

FOTÓ: IRIMIÁS BALÁZS

Fürdőfajták

vízbe áztatott nádszövetet helyeztek forró szénre vagy felforrósított kövekre. Először csak a Kansai régióban (Kyōto és Ōsaka környéke), később egész Japánban elterjedtek, különösen nagy népszerűségnek örvendtek a köznép körében. A nemesség szintén ebben az időben kezdett el saját kedvtelésére magánfürdőket építeni, amiből az Edo-korra (1603–1867) kialakultak a tömegek számára alkalmas közfürdők. Ekkor ugyanis a főváros Kyōtóból Edóba (a mai Tōkyōba) költözött, és a nagy építkezéseken dolgozó tömegeknek szüksége volt hatékony, közösségi tisztálkodásra. Ezért Edóban és környékén inkább meleg víző fürdők voltak, míg Kyōto környékén főként a relaxációt szolgáló gőzfürdők terjedtek el.

KOEDUKÁLT ONSEN-RYOKAN NAGANO TARTOMÁNYBAN
A téli fürdőzés hagyományos japán kelléke a bambuszkalap, amit hóeséskor adnak a japán vendégfogadóknak
(előző oldalpár)

Manapság a közfürdőkre a sentō és az onsen kifejezéseket használják. Előbbi általában városi környezetben található, és melegített csapvízzel üzemel, többnyire beltéri, fehér csempés, kevés medencés, szűk, olcsó és funkcionális intézmény. Az onsen azonban egy magasabb kategória, az itthoni termálvíznek és az arra épített intézménynek megfelelő fogalom.

Az onsen-vízzel üzemelő fürdők nem csupán a tisztálkodást, hanem a belföldi turizmusban Japánban, a soha meg nem álló, zakatoló világból visszavonuló, időutazó, relaxáló kikapcsolódást is szolgálják. Az olyan, 25 Celsius-foknál melegebb, természetes ásványvíz számít onsennek, ami 19 meghatározott ásványi anyag legalább egyikét tartalmazza. Japánban e követelménynek több mint 25 ezer(!) forrás felel meg. (Hazánkban két külön besorolást alkalmaznak: a termálvíznek legalább 30 Celsius-fokosnak kell lenni, és ha megfelelő koncentrációban ásványi anyagokat is tartalmaz, azt már gyógyvíznek nevezik.) Összehasonlításként: Magyarország mintegy 1300 regisztrált termálvízkúttal rendelkezik, miközben az ország területe Japán negyedének felel meg.

TÖRTÉNELMI HANGULATÚ TELEFONFÜLKE

Kyūshū-sziget és egyben Japán legautentikusabb, hagyományos fürdővárosa, ahol a betonszállodáknak és a buszos csoportoknak nyomát sem találni (Kurokawa onsen, Kyūshū-sziget)

FOTÓ: IRIMIÁS BALÁZS

FOTÓ: IRIMIÁS BALÁZS

Amíg nálunk a kereszténységet megelőző magyar kultúrából kevés felismerhető hatás maradt fenn, addig Japán őshonos, szakrális hagyománya, a sintō nemcsak a japán kultúrát meghatározó tényező, de jelentősen hozzájárul a mai fürdőélet színesítéséhez is. A sintō egyik fontos rítusa a szakrális tisztálkodás (misogi), amit a mai napig sokan gyakorolnak Japánban. A misogit természetes vizekben, vízesések alatt, szent folyókban vagy a tengerben végzik, ágyékkötőben és fejpántban. Ennek leegyszerűsített változata minden sintō-szentély előtt elvégezhető, a belépés előtti tisztálkodást szolgáló kút és a megfelelő öntödények jelzik a tisztálkodás helyét.

Jakuzák a vízben

Vajon mennyi esélyünk van művészi módon tetovált jakuzákat látni japán fürdőben és igaz-e, hogy kitiltották őket? A kérdést övező városi legendák valószínűsítik, hogy a jakuzákat, a japán szervezett bűnözés képviselőit valóban ki akarták tiltani a japán fürdőkből, hogy ne okozzanak kényelmetlenséget a többi vendégnek. Az egyedüli levetkőzhetetlen ismertetőjegyük, a tetoválásaik alapján hozták meg a diszkriminatív intézkedést, mely valóban a mai napig több fürdőben is érvényben van.

Az már inkább meselem, hogy ha a jakuzák olyan fürdőt akarnak, ahova nyugodtan járhatnak, megvásárolnak egyet. Ha ez igaz lenne, akkor Tōkyō belvárosának azon részén, ahol én is éltem, mindkét közfürdő az övék lenne... Mindegyikben rendszeresen felbukkantak ugyanis csoportban mozgó, televarrt klántagok – a még befejezetlen rajzolatú fiataloktól a már kissé megnyúlt bőrű, idősebb nagypapáig. Mínderre a japán fürdőzők azzal a mérhetetlenül általános közönnyel reagálnak, mint amikor a helyi metróra felszáll egy buggyos fehér térdzoknis gimnazista lány, aki az iskolai egyenszoknyáját miniszoknyává alakította (a lázadás gyakori jele).

FAMEDENCE EGY KOEDUKÁLT, HAGYOMÁNYOS FÜRDŐBEN
(Kiyashiki ryokan, Kurokawa onsen, Kyūshū-sziget) (balra fent)

SZÁLLODA PRIVÁT FÜRDŐJE, A SZÁLLÓVENDÉGEK RÉSZÉRE
A hölgyek takarásként kifejezetten erre a célra biztosított fürdőtörülközőt használnak, amit – ha nincsenek férfiak – általában a fejükre tesznek (fent)

TERMÉSZETES MELEGVÍZ-FORRÁS egy hokkaidői tó szegélyén (lent)

FOTÓ: IRIMIÁS BALÁZS

MEDVEFÜRDŐ – SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSBAN Természetes onsen Hokkaidō mai napig vadon élő medvék lakta félszigetének közelében (Kuma no yu onsen, Shiretoko-félsziget) (jobbra lent)

A cikk támogatója az
STA TRAVEL

Valójában nem csak a jakuzák tulajdonában lévő fürdőkben láthatunk szervezett bűnözőket, viszont az a fürdő, amelyiket valamikor ért már kellemetlenség a jelenlétükből fakadóan, lehet, hogy kiteszi a tiltó táblát. Ám ez minden tetovált embert bűnözővé degradálhat. Ráadásul a jakuzákra Japánban egyáltalán nem jellemző a kötözködő viselkedés, inkább azért kezelik őket távolságtartóan, mert a mai napig élő japán kasztrendszer alapján – törvényben tiltott volta ellenére – többségük az érinthetetlen alsórendűek közé tartozik. Egy 2006-os adat szerint a jakuzáknak mindössze 10%-a nem származik az érinthetetlen, burakumin kasztból.

Családi fürdés

A közfürdők az Edo-korban a köztisztálkodást voltak hivatva biztosítani, mert annak ellenére, hogy a főváros fejlett csatornarendszerrel rendelkezett, keveseknek telt saját fürdőszobára. Manapság már minden japán lakás része a fürdőhelyiség – mindig elválasztva a WC-től –, a közfürdők mégis nagy kihasználtságnak örvendenek. A nagy népsűrűség miatt a házi fürdőknek igencsak szűkre szabott terrek jutottak, a kádak is inkább kocka alakúak, nem lehet bennük elfeküdni, ezért sok japán család a hétköznapi életben is a közfürdőzését választja.

A közös fürdés elengedhetetlen higiéniai feltétele, a medencébe lépés előtti alapos tisztálkodás átöröklődött a házi fürdőszobákba is. A japánok egy kis sámlin ülve alapos szappanos tisztálkodáson esnek át, mielőtt a kádba ülnének, ugyanúgy, mint a közfürdők medencéibe való beülés előtt. A kád csak a pihenést, átmelegedést szolgálja, ezért kézenfekvő volt az a víztakarékos megoldás, hogy a család egymás utáni közös fürdővízben fürödjön. És bármilyen meglepő, a huzamosabb ideig japán családnál lakó külföldi vendégnek is gyakran felajánlják e fürdémódot – udvariasságból általában elsőként –, majd a vizet újra felhasználva a család is felmelegszik benne.

Sok onsen rendelkezik családi fürdővel, amit ki lehet bérelni, abban viszont az egész család egyszerre elfér, ezért az sem szokatlan, ha a család apraja-nagyja megosztja egymással a fürdőzés élményét.

FOTÓ: IRIMIÁS BALÁZS

온천

Onsen

최상의 휴식을 규슈의 온천에서

~最上のリラククスを九州の湯で~
~Find yourself of Kyushu's hot springs~

3000여 곳이나 된다고 하는 일본 온천
계부터 일본인들은 주로 온천을 위해 특별한 일차여행으로 온천을
출가 했습니
온천입욕의 목적은 단순히 몸을 깨끗하게 하는 것만이 아니라
이후의 온천으로 휴식을 취하며,
심신의 회복을 주는 안락함을 느끼는 것이 최상의 목적이 될 수 있습니다.

여름에 모두가 편안하고 행복스러운 시간을 보낼 수 있도록
온천방 및 온천시설에서 지켜야 할 예절을 소개해 드립니다!

Japánban több mint 3000 meleg vízű gyógyfürdő van.

A hagyományosan kialakult fürdő-kultúra nem csak tisztálkodásra, hanem a test és a szellem pihentető regenerálására is kiválóan alkalmas.

A minél teljesebb élmény eléréséhez kérjük tartsa be a japán fürdőhasználat szabályait.

1 Fürdés előtt könnyítsen magán, használja az illemhelyet!

2 Az öltözőben vegye le ruháját, és helyezze az egyik szabad kosárba!

Értékeit helyezze zárható szekrénybe, vagy adja le a recepción!

3 A fürdősámlira ülve, a dézsát használva mossa le magát, majd alaposan öblítse le a szappant és sampont a testéről, mielőtt a medencébe lépne!

4 Akkor is mossa le magát a medence mellett, ha nemrég fürdött! Vigyázzon, hogy ne locsolja a vizet a medencébe!

5 A medencébe sohase mártson be törülközőt vagy fürdőruhát!

6 Óvatosan lépjen be a medencébe, hogy ne zavarja a többi fürdővendég nyugalmát!

7 Törölje magát szárazra a medencetérben, mielőtt az öltözőbe lépne!

8 Helyezze vissza a sámlit és a fürdődézsát tisztára mosva a gyűjtőhelyre!

Japánban a fürdőket fürdőruha nélkül használjuk, kérjük, ezt tartsa tiszteletben!

A fürdőben ne hangoskodjon és ne zavarja a többi vendég nyugalmát!

Fürdés után vegyen magához elegendő folyadékot!

Készült az Agra Kulturális Utazási Iroda megbízásából a Kyushui Hotel Szövetség ajánlása alapján, fordította és összeállította: Irimiás Balázs

A fürdőruha tabu

Talán a fürdőzés szakrális eredetére utal az is, hogy a víz tisztaságára károsan ügyelve abba semmilyen ruhadarabot nem illik beletenni, kivéve a frissen mosott, kifejezetten erre a célra szánt fürdőtörülközőt, amit főleg a koedukált fürdőben tartózkodó hölgyek használnak. (A korábbi miniszoknyás jelenség által illusztrált általános japán közöny ellenére is!)

A sentóban klórozott víz van, ám az onsenben folyamatos vízfolyással biztosítják a higiéniai feltételeket, így itt valóban fontos a tisztaság káros megőrzése.

Az Edo-korban a fürdők többsége még koedukált volt. A városi sentókban a meleg és a pára bentartása érdekében nem voltak ablakok a medencetérben. A teljes sötétség megkönnyítette a koedukált használatot, ugyanakkor az ütközések elkerülésére a fürdőzők torokköszörüléssel hangjeleket adtak ki, amit elvéve még ma is hallani az idősebb fürdőzők között. Szerencsére ez meg sem közelíti egy átlagos kínai éjszakai vonat mosdófülkéjének reggeli torokköszörülés-kánóját...

Az onsenek többsége mára – a Meiji-kor (1868–1912) Európából és Amerikából importált prüderiájának következtében – szeparált nemű, de a természetes környezetben fekvő, városoktól távolabbi onsenek között számos megmaradt koedukáltak, amit nem az ismerkedni vágyó szinglik és kukkolók, hanem a párok és családok látogatnak leggyakrabban.

A fürdőruha mellőzése mellett van egy másik, erősen higiénipárti rögződés is, melynek hazai elterjedését sok magyar fürdőjáró látná örömmel. Japánban a legkisebb, eldugott közfürdőben is arany szabály, hogy a mezítláb vagy papucsban használt terekbe tilos cipővel belépni! Közvetlenül a bejárat után van egy utcaszintre süllyesztett előtér, ahol az utcai cipőtől meg kell szabadulni, tárolószekrénybe kell rakni, és a fürdő megemelt terébe már csak mezítláb léphetünk be. E zsilip módszer vitathatatlan érdeme, hogy az utcai kosz nem juthat az öltözőbe és onnan a medencetérbe.

A fürdőzési gyakorlat gyors és széles körű elterjedését természetesen más tényezők is elősegítették.

A fürdőnök

Az Edo-kor nagyobbik felében a fürdőbe egyedül érkező vendégek fürdőnököt (yunákat) tudtak bérelni, akik ledörzsölést, fürdetést és esetleg masszázst vállaltak külön díjért cserébe. Korabeli beszámolók szerint a fürdők délután 4 óráig szokványos fürdőként üzemeltek, a fürdőnök is szokásos szolgáltatásokat nyújtottak, ám utána csak azokat a vendégeket engedték be, akik a kényeztető különszolgáltatások borsosabb árát is hajlandóak

TÉLI FÜRDŐZÉS egyetlen fatörzsből kivágot, különleges onsenben (Nagano tartomány)

voltak megfizetni. Ezt a Tokugawa-sogunátus az erkölcsi értékek pusztulásjeleként értelmezte, nem nézte jó szemmel. Ezért először fürdőnként három főben maximálta a fürdőlányok számát, ám ezt nem sikerült betartatni. Végül 1841-ben teljesen be is tiltották jelenlétüket, és az alkalmazásban lévő junákat a piroslámpás negyedbe száműzték.

Ugyanebben az időszakban a közös fürdést is megpróbálták törvényileg betiltani, de nem volt teljes a siker. A rettegett amerikai Perry admirális – aki a kereskedelmi nyitást jött kikényszeríteni – úgy számolt be 1853–54-es látogatásairól, hogy a koedukált fürdőzés az erkölcsi fertő terjedésének melegágya. Végül a felvilágosult Meiji császárnak 1890-ben sikerült, ami a Tokugawa-sogunoknak nem: olyan törvényt hozott, hogy a 7 évnél idősebb gyerekek nem mehettek be ellenkező nemű szülőjükkel a fürdőbe. A fürdőket vagy szeparálták, vagy különnapokat-napszakokat jelöltek ki a nők és a férfiak számára, az új városi fürdőket pedig eleve elkülönített fürdőtérrel építették.

Ahogy a koedukált fürdőzés, úgy a junákat sem sikerült teljesen száműzni, a nagyobb fürdőkomplexumokban a mai napig előfordulnak. Egy, a medencetértől elkülönített, de szabadon bejárható, többágyas, egylégtérű helyiségben általában nők vállalnak ledörzsölést (aka-surit – szó szerint: koszledörzsölést) és masszázst. Ám ennek Edo-korabeli szexuális válfaja az egy légtér és a szabad bejárhatóság miatt nehezen kivitelezhető. Viszont valószínűleg innen eredeztethető a prostitúció japán elnevezése virágnyelven: mizu shōbai, azaz vízkereskedelem.

FOTÓ: ©OLIVER HAMALAINEN/ISTOCKPHOTO

Télen fürdőző makákók

A Japánban honos makákók a legészakibb, nem emberszabású majom-előfordulásnak számítanak a világon. Az 1960-as évek elején jegyezték fel először a különleges jelenséget egy eldugott onsen-völgyben, a Nagano tartomány északi részén található Jigokudani-ban: a hosszú és havas tél átvészelésére a majmok elkezdtek a közeli fürdőbe járó embereket utánozni. Naphosszat időztek a meleg vízű fürdő egyik természetes, kültéri medencéjében. Bár sok fotón emberrel közös medencében láthatjuk őket, a fürdő tulajdonosai – egészségügyi okokból, illetve kiszámíthatatlan agresszív reakcióik miatt – senkinek sem ajánlják a majmokkal közös lábáztatást.

Azóta máshol, még északabbra is elterjedt a majomszokássá vált téli fürdőzés, ám igazán az első felbukkanás helyszínére vált turisztikai attrakcióvá. Itt az emberi fürdésre használt medence mögött, attól tisztes távolságra van a majmok által használt fürdő, ahova inkább fényképezőgéppel, mint ágyékkötővel járnak a látogatók, lencsevégre kapni az ember módra merengő, relaxáló főemlősöket. És mivel fürdőruha és tetoválás nélkül, családi körben, egymást bolhászva, fürdetve, minden szabályt betartva végzik szertartásos tisztálkodásukat, ők is joggal tekinthetők az állatvilág fürdő-connoisseurjeinek. ☺

FOTÓ: ©ALEXANDER LAWS/ISTOCKPHOTO

A CIKK MEGJELENÉSÉNEK TÁMOGATÓJA AZ STA TRAVEL – STATRAVEL.HU

Ha a cikk felkeltette érdeklődését, az STA Travelnél kedvező árú repülőjegyeket talál, megbízható és olcsó szállásokat foglalhat, számos kaland- és felfedezőútúra közül választhat – és a CareMed biztosítást se felejtse el!

JAPÁN MAKÁKÓK (*Macaca fuscata*)

Távoli emberi rokonságukat „erősítik” a szertartásszerű, rendszeres fürdőzéssel, ahol még az arckifejezésük is emberi élvezetről tanúskodik. (Jigokudani majmpark, Nagano tartomány)

MAJOMFÜRDŐ

A majmok – a közhiedelemmel ellentétben – nem az emberekkel közös medencét használják, mert a territóriumukat foggal-körömmel is védő állatok veszélyesek lennének a fürdővendégekre (Jigokudani majmpark, Nagano tartomány)